

Uitvoeringsplan Ijsseluiterwaard Westervoort

Uitvoeringsplan Ijsseluiterwaard Westervoort

Mei 2015

Colofon

Uitvoering van dit project was in 2014 en het begin van 2015.

De initiatiefnemers en projectgroep voor dit project zijn:

- Dhr Gerben Ekelmans, Staatsbosbeheer.
- Dhr Wim Goedhart, Natuurmonumenten
- Mevr Evelyn Simonse, gemeente Westervoort

Het project is, in intensieve samenwerking met de projectgroep, uitgevoerd door:

- Hans van Kempen, LOSstadomland BV
www.losstadomland.nl
- Gerard Litjens, Bureau Stroming BV
www.stroming.nl

Er is intensief overleg geweest met.

- Dhr Arthur Boone, projectwethouder gemeente Westervoort
- Dhr Hein Klein Schiphorst, Struyk Verwo Infra BV
- Dhr Mark Korevaar, Emptepol Handelmaatschappij BV
- De heren Ton Putman en Luc Dorresteijn, Putman Exploitatie BV / Putman Recycling BV

Er is incidenteel overleg geweest met

- Overige grondeigenaren en gebruikers in het gebied
- RWS
- Waterschap Rijn en IJssel
- Gemeente Duiven

Voor vragen over dit project kunt u contact opnemen met:

- Gemeente Westervoort; Mevr Evelyn Simonse
- Natuurmonumenten; Dhr Wim Goedhart

Arnhem/Vught mei 2015

Dit project is tot stand gekomen door een financiële bijdrage van de provincie Gelderland in het kader van het regiocontract Stadsregio Arnhem-Nijmegen.

Inhoud

Voorwoord	7
H 1 Inleiding	9
1.1 Achtergronden en aanleiding	9
1.2 De positionering van dit plan	12
1.3 Plangebied en hoofdrolspelers	15
1.4 Recent beleid	23
H 2 Uitvoeringsplan	25
2.1 Inleiding	25
2.2 Bedrijvige terpen in een wilde omgeving	25
2.3 Functioneel beeld	26
2.4 Het gebiedsbeeld	27
H 3 thematische toelichting	41
3.1 Waterhuishouding en doorstromingseffecten	41
3.2 Ecologische visie en effecten	43
3.3 Recreatief functioneren	46
3.4 Het landschapsbeeld	47
3.5 Cultuurhistorie	49
H 4 Realisatie	50
4.1 Inhoudelijke aspecten	50
4.2 Procesaspecten	50

Voorwoord

Voor u ligt het Uitvoeringsplan voor de uiterwaard in Westervoort, dat in het kader van het Rivierklimaatpark IJsselpoort in 2014 is ontwikkeld.

De gemeente Westervoort, Natuurmonumenten en Staatsbosbeheer hebben begin 2014 het initiatief genomen om door middel van dit Uitvoeringsplan te onderzoeken op welke manier de ruimtelijke wensen en opgaves in de uiterwaarden van Westervoort het beste kunnen worden verzilverd. De gedachte ging daarbij uit naar het vormen van een samenwerking met de belangrijkste grondeigenaren en de gemeente en het verder doorontwikkelen van een gemeenschappelijke visie. Gezamenlijk zouden de partijen:

- op uitvoering gerichte inhoudelijke detaillering van de plannen moeten voorbereiden,
- een procesomgeving kunnen creëren waarin onderhandeld kan worden met hogere overheden
- eventueel een uitvoeringskracht voor realisatie moeten zijn

Het Uitvoeringsplan is tot stand gekomen door samen met de bedrijven, de gemeente en de natuurorganisaties te kijken naar toekomstperspectieven. Er is gekeken naar de situatie zoals die in onder meer het Deltaprogramma wordt voorzien en naar de individuele bedrijfsontwikkeling in de komende vijf á tien jaar. Hieruit is een beeld ontstaan dat we hierna presenteren. Het is een beeld dat in het MIRT proces (zie paragraaf 1.2) verder zal moeten worden onderzocht. Voor de bedrijven is een scope van vijf tot tien jaar ver weg. Voor de overheid geldt dit minder. Tegelijkertijd liggen hier in Westervoort een aantal kansen, waarvoor nu het momentum lijkt te zijn aanbroken. Reden te meer om voortvarend de handen in elkaar te slaan en samen op te trekken om in het hierna volgende MIRT proces tot besluitvorming te komen. Het is de beste route voor alle partijen.

Arthur Boone, Projectwethouder voor het Rivierklimaatpark van gemeente Westervoort,

Jan Gorter, Regiodirecteur Natuurmonumenten, mede namens Staatsbosbeheer

Plangebied. Het projectgebied ligt tussen de twee bruggen en wordt begrensd door de dijk en de rivier

H 1 Inleiding

1.1 Achtergronden en aanleiding

De IJsseluiterwaarden bij Westervoort maken deel uit van het gebiedsproject 'Rivierklimaatpark IJsselpoort'. Dit gebiedsproject is in de voorkeursstrategie IJssel, die is opgesteld voor het Deltaprogramma Rivieren, opgenomen als parelproject en is vervolgens in het Deltaprogramma opgenomen als project waarvoor snel tot een MIRT verkenning kan worden overgegaan omdat het kosteneffectief is, maatschappelijk gedragen wordt en een aantal meekoppelingen bevat. De provincie Gelderland heeft vanuit haar Klimaatprogramma en het lopende Gelderse gebiedsontwikkelingsprogramma ook belangstelling voor het Rivierklimaatpark, waardoor extra kansen kunnen ontstaan. Er is belangstelling voor nieuwe samenwerkingsvormen rond gebiedsontwikkeling, waarbij overheden, bedrijven, burgers en belangenorganisaties betrokken zijn.

Binnen de voorbereiding voor de Deltabeslissing is er ten behoeve van de 'concept-voorkeursstrategie IJssel' gerekend aan een drietal ruimtelijke scenario's voor het Rivierklimaatpark, waarbij voor Westervoort de uitkomst was dat deze tussen de circa 3 en 17 cm waterstandsval bij toekomstige maatgevende afvoer leiden. Voor 2100 is de maatgevende rivierafvoer 18.000 m³/s bij Lobith en in 2050 moet 17.000 m³/s veilig kunnen worden verwerkt. Het scenario "gemiddeld" voor Westervoort-Noord kwam bij

doorrekening uit op 7 cm waterstandsverlaging, en behelst o.a. het beter doorstroombaar maken van de uiterwaard met een hoogwatergeul. De opgave is onder meer om dit zodanig te doen dat de inliggende eigenaren en gebruikers zich kunnen vinden in de oplossingsrichting. Door de voorbereiding en de eerste globale berekeningen, is het potentieel voor waterstandsverlaging van dit gedeelte van het Rivierklimaatpark helder geworden.

Het Rivierklimaatpark IJsselpoort draait het gezicht van vier gemeenten naar de IJssel toe. Het project is een unieke vorm van gebiedsontwikkeling waarvoor Natuurmonumenten en Staatsbosbeheer in 2013 samen met de gemeenten Westervoort, Zevenaar, Rheden en Arnhem, provincie Gelderland, gezamenlijk een ontwikkelingsvisie voor de langere termijn hebben opgesteld, met inbreng van bedrijven, burgers en belangenorganisaties uit de vier gemeenten. In het gebied komen klimaatvraagstukken rond water, natuur, recreatie en economie samen, op een wijze die voor de partijen afzonderlijk nauwelijks handelingsperspectieven biedt. Door samen te werken kom je verder, dat is de gedachte waaraan de partijen zich verbonden hebben.

Het Deltaprogramma en het Gelderse klimaatprogramma bieden anno 2015 kansen om een aantal onderdelen verder uit te werken. Tegelijkertijd wil de gemeente Westervoort op haar eigen grondgebied voortvarend aan de slag met kansen om het gebied toegankelijker en aantrekkelijker maken, in het ka-

der van het masterplan Westervoort- Noord. Dit biedt volop perspectief om hier in deze stedelijke flessenhals volgende stappen te zetten, samen met de lokale gebiedspartners (verder toegelicht in paragraaf 1.3). De lokale gebiedspartners, NM/SBB en gemeente Westervoort zijn proactief op zoek naar koppeling met de middellange termijn agenda van het Deltaprogramma en het Gelders klimaatprogramma. Zij willen daarom graag hierin participeren.

De kans

De proactieve houding die in het Rivierklimaatproject is getoond, loont. Dat project is voor de uiterwaarden van Westervoort in samenhang met het gemeentelijk Masterplan Westervoort-Noord opgesteld. Dit heeft geresulteerd in een visie waarin naast de doelstellingen voor water, natuur en recreatie, de drie bestaande bedrijven/bedrijfslocaties in de IJsseluiterwaarden bij Westervoort als gewenste functies worden gezien en een structurele en duurzame plek kunnen behouden.

Er doen zich nu kansen voor. Als het onderdeel Westervoort-Noord uit het project Rivierklimaatpark IJsselpoort in de komende tijd verder wordt uitgewerkt in de richting van het MIRT- Deltaprogramma, dan:

- Wordt de kans groter dat het project naar voren wordt getrokken in de uitvoering.
- Hebben de grondeigenaren meer invloed op de detaillering van het project.

Waar staan we nu?

Uit de tot dusver gevoerde gesprekken is gebleken dat de partijen zich bewust zijn van de noodzaak om samen op te trekken. Dit resulteert in visies op de toekomst van de bedrijven individueel én de onderlinge samenhang. Willen we immers een hoogwatergeul zo inpassen dat de bedrijven kunnen blijven functioneren dan moet er worden samengewerkt en moet er mogelijk met eigendommen worden geschoven. De hierna gepresenteerde visie maakt het ook mogelijk om al een begin te maken met de realisatie. Er ligt immers een lang gekoesterde wens van de gemeente om bij de rivier te kunnen komen. En er liggen LIFE subsidiegelden klaar voor het natuurbeheer op de percelen van Natuurmonumenten, die eind 2016 besteed moeten zijn. Het Uitvoeringsplan levert dus naast input voor de MIRT verkenning in 2015 óók een aanzet voor een concrete uitvoeringsagenda.

Zicht ten zuiden van het plangebied

Gevolgde werkwijze

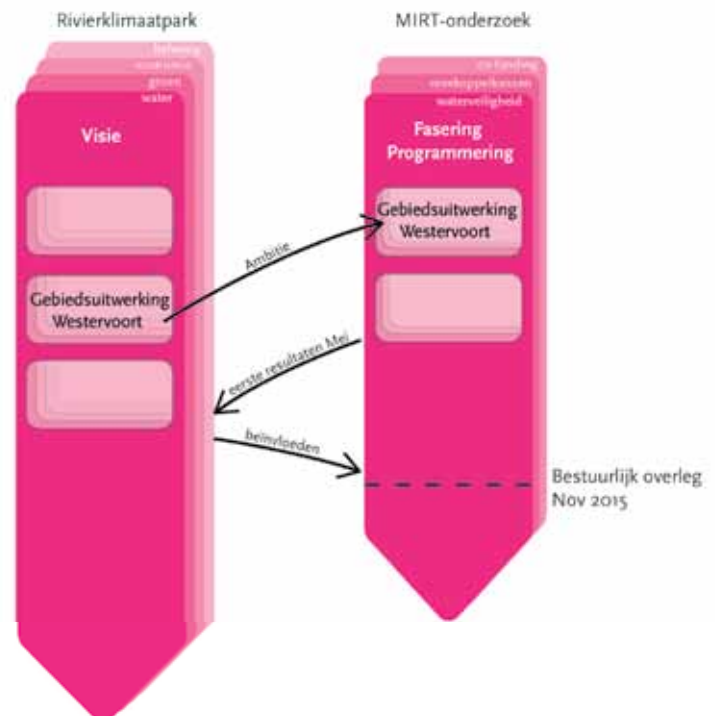
Dit Uitvoeringsplan is opgesteld op basis van verschillende gespreksronden met vijf gebiedspartners en enkele aanvullende gesprekken met kleinere grondeigenaren en gebruikers. De gevolgde stappen op hoofdlijnen :

- Plan van aanpak: hierin zijn verwachtingen, rollen en verantwoordelijkheden bepaald. Dit plan van aanpak is als een tussendocument besproken met de gebiedspartners in januari 2014.
- Gesprekken met RWS en met Waterschap Rijn en IJssel
- Uitvoeringsplan eerste ronde: individuele gesprekken over wensen en randvoorwaarden van de gebiedspartners in juni tot augustus 2014. Wat wil de partner het liefste gerealiseerd zien. Verslaglegging geschiedt in tekst en beeld.
- Uitvoeringsplan tweede ronde: de gebiedspartners in gesprek. Hierin zijn de wensen die iedereen heeft aan elkaar gepresenteerd en is een gesprek over onderlinge afhankelijkheden gevoerd. Er is door de gebiedspartners aangegeven te willen wachten op de besluitvorming rond het Deltaprogramma, vandaar dat deze tweede ronde later in het jaar heeft plaatsgevonden dan aanvankelijk voorzien.
- Op basis van de eerste en de tweede ronde is een conceptvoorstel voor het Uitvoeringsplan gemaakt
- Uitvoeringsplan derde ronde: individuele gesprekken per gesprekspartner waarin het conceptvoorstel is besproken
- Plenaire bijeenkomst
- Afronding van het voorstel

1.2 De positionering van dit plan

Dit Uitvoeringsplan is in eerste instantie een gebiedsuitwerking van het Rivierklimaatpark IJsselpoort en in tweede instantie input voor het formele MIRT traject (Meerjarenprogramma Infrastructuur, Ruimte en Transport) in het kader van het Deltaprogramma.

Het Rivierklimaatpark kan het best worden gepositioneerd als een 'maatschappelijk initiatief' waarin Natuurmonumenten en SBB het voortouw hebben genomen om voor dit voor hen strategisch gelegen gebied een samenhangende visie te ontwikkelen. De betreffende gemeenten zijn vanaf het begin actief betrokken bij het initiatief. Hierdoor heeft het totale

plan een sterk 'bottom up' karakter: de lokale wensen hebben vanaf het begin de planvorming beïnvloed. Toch is de 'top down' opgave rivierbedverruiming steeds leidend geweest.

Er is geen formele besluitvormingsstructuur voor het Rivierklimaatpark. De inhoud is leidend en het bestuurlijke overleg van het Rivierklimaatpark heeft ook deze werkwijze. Iets vergelijkbaars geldt voor dit Uitvoeringsplan. Hoewel dit project zich grotendeels beperkt tot het grondgebied van de gemeente Westervoort, zal de gemeenteraad geen formeel besluit nemen in dit stadium. De gemeenteraad zal dit project in de volgende fase toetsen aan de gebiedsvisie

Westervoort-Noord en wordt geïnformeerd over de richting waarin het zich nu ontwikkelt.

In november 2014 heeft de Tweede Kamer het Delta-programma behandeld* en dit wordt daarna wettelijk verankerd in de Deltawet en beleidsmatig verankerd in o.a. het Nationale Waterplan eind 2015. Voor het Rivierklimaatpark geeft zij aan dat op de kortst mogelijke termijn moet worden onderzocht of dit project geschikt is voor een formele MIRT Procedure. Daartoe is inmiddels een "onderzoeksfase 2" opgestart die onder regie van de Provincie Gelderland in november 2015 zal leiden tot een besluit van de minister van I&M over het al dan niet opstarten van een MIRT-verkenning voor het gehele gebied van het Rivierklimaatpark.

De relatie tussen het Rivierklimaatpark en het MIRT-proces vraagt enige toelichting. Als bottom-up proces stuurt het Rivierklimaatpark voor een belangrijk deel de inhoud van het top-down MIRT-proces. Dit is een innovatieve aanpak waarin lokale partijen via de inhoud nationale belangen invullen.

Het Rivierklimaatpark is een zelfstandig inhoudelijk proces dat ambitie en sturing aanbrengt in het MIRT-traject. Deze gebiedsuitwerking voor Westervoort is een deelgebied van het Rivierklimaatpark en heeft dezelfde sturende werking.

Dit houdt ook in dat de formele besluiten pas in het kader van het MIRT-traject worden genomen.

* http://www.deltacommissaris.nl/Images/Veelgestelde%20vragen%20rivieren_tcm309-351228.pdf

Eigendommen in en rond het plangebied

1.3 Plangebied en hoofdrolspelers

Het plangebied begint bovenstrooms vanaf de Westervoortse brug en sluit aan op het plangebied van de Hondsbroekse Pleij. Benedenstrooms eindigt het plan ter hoogte van de A-12. Het gebied op de rechter rivieroever is ruim 75 hectare groot. Het zomerbed van de rivier en de binnendijkse beschermingszone van de dijk vormen de parallelle plangrenzen. Binnen de thematische uitwerkingen worden de plangrenzen wat ruimer genomen om de integraliteit te bewaken (infrastructuur, beleving, grondwaterstromen, ecologie).

Partijen

De betrokken grondeigenaren binnen het plangebied zijn:

- Emptepol Handelmaatschappij BV (M. Korevaar)
- Putman Exploitatie BV / Putman Recycling BV
- Struyk Verwo Infra BV
- Natuurmonumenten/Staatsbosbeheer
- Overige particulieren (2 lokale agrarische ondernemers)
- Waterschap Rijn en IJssel
- Rijks Vastgoed Bedrijf (RVB)

De gemeente Westervoort heeft geen gronden in het gebied. Zij is partij vanwege haar publieke verantwoordelijkheden, waaronder voor de ambities die in dit gebied zijn verwoord in het masterplan Wester-

voort-Noord (2012). Een klein deel van het plangebied ligt in de gemeente Duiven, vandaar dat er ook met deze gemeente afstemming heeft plaatsgevonden, onder leiding van de gemeente Westervoort. Tijdens gesprekken met Rijkswaterstaat is aangekaart of de plannenmakers ook met RVB in overleg zouden treden. Besloten is om dit vooralsnog niet te doen, omdat Rijkswaterstaat leidend is in het winterbed van de rivieren. In een later stadium zal vanzelfsprekend over het grondgebruik en beheer door derden worden gesproken.

Het grondgebruik is behalve industrieel ook agrarisch. Delen van het gebied zijn als grasland in eigendom, pacht of in gebruik bij agrariërs in de omgeving. Dit betekent dat wijzigingen in de functies impact zullen of kunnen hebben op de bedrijfsvoering. Hiermee zal bij de verdere ontwikkeling rekening worden gehouden.

Het Waterschap Rijn en IJssel maakt per eind 2014 deel uit van het bestuurlijk overleg over het Rivierklimaatpark. Er is momenteel nog geen concrete verbeteringsopgave voor de betreffende waterkering, het wachten is op de nieuwe normspecificaties in 2017. Niettemin moet bij de verdere planontwikkeling rekening gehouden worden met de geldende kernzone en beschermingszones.

Positionering van de grootste partijen in het proces

Steenfabriek Emptepol

Het object Emptepol staat te koop. Het belang van de directeur- eigenaar is een hogere waarde en/of een snellere verkoop. In het haalbaarheidsonderzoek voor hergebruik van Emptepol dat begin 2014 is verschenen** zijn de condities voor hergebruik in kaart gebracht. Dat haalbaarheidsonderzoek gaat uit van het behoud van de oude steenfabriek en van nieuwe functies, die inpandig in de bestaande bedrijfsgebouwen worden gesitueerd. Voor het Uitvoeringsplan kan hier op worden voortgeborduurd. In de loop van het najaar 2014 heeft zich een nieuwe gebruiker aangediend die bezig wil met het concept van een zogenaamde Outdoorfabriek Westervoort. Hierbij wordt het terrein en de gebouwen geschikt gemaakt voor indoor en outdoor activiteiten, voor horeca, retail en

kleinschalige kantoorlocaties. Belangrijk is dat er voldoende parkeervoorzieningen op het terrein blijven en dat het gebied voldoende bereikbaar blijft, min of meer op het zelfde niveau als momenteel. Het terrein moet in de avonduren afsluitbaar zijn.

Er zijn door Emptepol Handelsmaatschappij BV geen proceshindernissen op voorhand opgeworpen, op voorwaarde dat de samenwerking van partijen op basis van gelijkwaardigheid is.

** Haalbaarheidsstudie Emptepol, januari 2014, LOS
i.o.v. Emptepol Handelsmaatschappij BV

Putman Exploitatiemaatschappij BV. / Putman Recycling BV.

Werkgelegenheid

Er werken circa 55 mensen op het recyclingsbedrijf. De volgende werkzaamheden worden op het terrein in Westervoort uitgevoerd:

- Inname van diverse afvalstoffen (mineralen en bouw- en sloopafval)
- Breken van steenachtige materialen
- Sorteren van bouw- en sloopafval
- Op- en overslag van middels een laad en loskade
- Fabriceren van gerecyclede betonproducten

De volgende producten worden met behulp van de activiteiten geleverd;

- Betonblokken
- Overige betonproducten (stelspecie/stampbeton/ enz)
- Asphaltgranulaat (t.b.v. asfaltcentrales)
- Betongranulaat (t.b.v. betoncentrales)
- Menggranulaat (funderingsmateriaal wegen)
- Zand

Hoog water

Het laaggelegen bedrijfsterrein moet bij NAP +14m bij Lobith worden ontruimd.

(toekomstige) Uitbreidingen

Op dit moment is het bedrijf druk doende de invaart van de IJssel te verbreden waardoor schepen met een maximale laadvermogen van 3200 ton ontvangen kunnen worden.

Tevens wordt gewerkt aan uitbreiding van het bedrijfsterrein waardoor de oppervlakte van het hoogwatervrije terrein substantieel wordt vergroot, dit wordt conform de recent verkregen vergunning gerealiseerd en is in het bestemmingsplan vastgelegd. Het kantoor aan de westzijde is vernieuwd. De overige uitbreidingswerkzaamheden starten na de zomer. De invaart gaat naar 110 meter breedte, er komt een damwand en er wordt 30.000 m³ zand gewonnen en 30.000 m³ grond aangebermd.

Wensen t.a.v. Uitvoeringsplan

Wens is om het lage bedrijfsterrein hoogwatervrij te maken en daarmee extra vloeroppervlak te verkrijgen, zie de schetsen. Overige wensen:

- Recreatieve routes niet over het bedrijfsterrein.
- Het stroomlijnen van het terrein heeft voor het bedrijf niet zo veel nut, dit leidt tot een inefficiënte bedrijfsvoering.
- Verder ziet het bedrijf nauwlettend toe dat er geen concurrerende activiteiten ontstaan op naastgelegen bedrijfsterreinen (Emptepol).
- De inzet van het bedrijf is om een win-winsituatie te creëren

- Op basis van marktconforme prijzen wil het bedrijf meedoen in de daadwerkelijke uitvoering van de plannen, hiervoor hebben zijn de kennis en ervaring.
- Ten slotte ziet het bedrijf een integratie van het uiterwaardenproject met de voormalige vuilstort. Eind van 2014 zou een akkoord gegeven moeten worden over de overdracht van de voormalig stortplaats naar bijvoorbeeld een stichting, zodat de activiteiten uit de exploitatie BV gehaald kunnen worden en de ontwikkelingen in de zone tussen de voormalige vuilstort en de dijk op gang kunnen komen. Afsproken is om op tekeningen deze samenhang steeds aan te geven.

Ten aanzien van de voorstellen voor de hoogwatergeul stelt het bedrijf voor om deze tussen het bedrijfsterrein en de dijk te leggen. De dwarsdam aan de oostzijde zou verlaagd kunnen worden. Eerder al heeft het bedrijf aangegeven dat het de doorgaande fietsroute graag onder de verhoogde toegangsweg zou willen hebben om een verkeersveiliger situatie te maken

Struyk Verwo Infra BV

Struyk Verwo Infra maakt deel uit van het internationaal concern CRH, met 11 vestigingen in Nederland. Het bedrijf gaat uit van continuïteit van de betonwarenfabriek op de huidige locatie, die in de recente jaren naar tevredenheid draait omdat deze in een specialistische markt opereert in plaats van in groot-schalige bulkproducten. De bedrijfsleiding staat open voor aanpassing aan het huidige bedrijfsterrein en bebouwing indien er kansen zijn voor het verbeteren van de 'plant'. Daarbij moet het hart van de fabriek, de menginstallatie, zijn werk kunnen blijven doen. Logistiek kan bij eventuele nieuwbouw tot efficiëntere oplossingen gekomen worden, maar dit is geen eenvoudige opgave. Er is een wens om de diverse bedrijfsonderdelen meer te concentreren, o.a. de binnendijks gelegen opslag. De losplaats in de haven blijft daarbij van belang, ook al is deze momenteel vanwege aanzanding weinig in gebruik. Ook moet de toegankelijkheid voor het publiek blijvend worden beperkt, in de huidige situatie is het terrein afgesloten voor publiek.

Een eventuele oplossingsrichting in de vorm van projectontwikkeling en of verplaatsing wordt echter niet uitgesloten. Het bedrijf staat altijd open om herstructurering van locaties te bespreken, benadert dit bedrijfsmatig en kijkt naar efficiency, financiën en betrouwbaar personeelsbeleid.

Natuurmonumenten en Staatsbosbeheer

Natuurmonumenten / Staatsbosbeheer hebben als grondeigenaar en natuurbeheerorganisaties belang bij het realiseren van een natuurverbinding en klimaatbestendige, beleefbare natuur in de Westervoortse uiterwaard en beschikken over de nodige inhoudelijke en organisatorische expertise.

Op lokale schaal zijn verbindingen van belang via de rivier en rivieroeveren tussen de Hondsbroeksche Pley en de natuur- en landschapsontwikkeling in de Koppenwaard, Rhederlaag en Valewaard, alsmede de ecologische relaties naar de overzijde via de Velperwaard naar de Veluwezoom. Zo wordt het gebied een ecologische corridor tussen de Veluwe en de Gelderse Poort, en versterkt het zelfs de flora- en faunamigratie in de richting van Noordrhein Westfalen en Ardennen. Natuurmonumenten heeft daarnaast grond in de Westervoortse uiterwaard verworven dat voor deze doelen kan worden ingezet, waarbij ruil te zijner tijd een bespreekbare weg is. In de tussentijd wordt het eigendom van Natuurmonumenten wel ingericht, om de bestaande subsidiemogelijkheden in het kader van LIFE*** te benutten.

Gemeente Westervoort

De gemeenteraad heeft in 2012 het college opgedragen het Masterplan Westervoort-noord uit te voeren en zij ziet in een Uitvoeringsprogramma kansen om dat voor de uiterwaarden waar te maken. Het gaat dan om de volgende doelen uit het masterplan:

- Een duurzame toekomst voor bedrijvigheid in de uiterwaarden, inclusief werkgelegenheid
- Natuurinrichting
- Wandelmogelijkheden in de uiterwaarden
- Verbetering van een stukje dijk met een fietspad aan de buitenzijde van de dijk
- Herontwikkeling van Emptepol, in een vorm waarin de cultuurhistorie zichtbaar blijft of zelfs uitgangspunt is

De andere partijen

Met twee overige grondeigenaren zijn gesprekken gevoerd. Belangrijkste resultaat daarvan is dat beide grondeigenaren graag het grondoppervlak, dat vlak bij hun woning ligt, willen behouden. Beide hebben ze geen moeite met een wat andere vorm op voorwaarde dat ze dezelfde kwaliteit grond terugkrijgen.

Met het Waterschap Rijn en IJssel is gesproken over het dijklichaam in de rol van eigenaar én beheerder. Belangrijkste conclusie daarvan was dat het waterschap nu geen participerende rol voor zichzelf in dit proces ziet omdat de taakstelling voor de dijken (nog) niet bekend is. Inmiddels is het waterschap wel tot de stuurgroep van het Rivierklimaatpark toegetreten. In die context heeft zij aangegeven dat wanneer mocht blijken dat zij een opgave heeft ten aanzien van dijkverzwaring en deze opgave ook via ruimtelijke maatregelen te realiseren is, zij in principe actief bijdraagt aan het ruimtelijk spoor.

Met RVB /RWS is gesproken over de relaties met het rivierbeheer en de aanwezige domeingronden in het

*** Zie <http://ec.europa.eu/environment/life/index.htm>

zomerbed. Belangrijkste conclusie daarvan is dat er eerst een formele beslissing moet zijn over de ontwikkelingspositie van dit gebied voordat RWS haar rol kan bepalen. Het raakpunt tussen de (legitieme) top down aansturing van RWS en de bottom up inhoudelijke vraag vanuit het Rivierklimaatpark is ook op dit moment nog niet gevonden. Maar dit raakpunt wordt wel actief gezocht en vormt punt van aandacht in het bestuurlijk overleg Rivierklimaatpark waar RWS inmiddels ook deel van uitmaakt.

Met de gemeente Duiven is bestuurlijk overleg geweest. De gemeente Duiven is daarmee geïnformeerd over de ontwikkelingen en dit zal herhaald worden. De gemeente heeft met betrekking tot deze uiterwaard geen specifieke wensen of eisen.

Er is gesproken met een agrariër aan de overkant van de IJssel, die circa 16 hectare grond in de Westervoortse uiterwaard (deels buiten het plangebied) op jaarlijkse basis in gebruik heeft. Men heeft aangegeven groot belang te hebben bij het voortzetten van het huidig grondgebruik, o.a. omdat hun bedrijf grondgebonden is. De toegankelijkheid voor het publiek is daarbinnen bespreekbaar. Aangegeven is dat de aanwezigheid van water en grasland een sterke aantrekkingskracht op ganzen heeft en daarom niet te verkiezen is. Ter beantwoording daarvan is door de gemeente voorgesteld om bij de uitwerking maatwerkoplossingen te bieden. Daarnaast is het ontwerp van de hoogwatergeul enigszins aangepast.

1.4 Recent beleid

Veel beleid is verwerkt in de ontwikkelingsvisie 2013 voor het Rivierklimaatpark en het Masterplan Westervoort-Noord. Maar er zijn ook enkele recente ontwikkelingen die relevant zijn voor dit plangebied.

Bestemmingsplan Hondsbroeksche Pleij en uiterwaarden 2015 gemeente Westervoort

De gemeente Westervoort werkt aan een actualisatie van het bestemmingsplan voor de Hondsbroeksche Pleij en de uiterwaarden, waar het gehele plangebied binnenvalt. Met uitzondering van het bedrijf Putman. Deze valt binnen het bestemmingsplan 'Afvalstoffenverwerkingsbedrijf Putman' (vastgesteld 19 september 2011). Dit is een conserverend bestemmingsplan dat de huidige situatie en rechten onveranderd vastlegt.

Stroomlijn

RWS is begin 2015 begonnen met de uitvoering van de 3de tranche van het stroomlijnbeleid. Beoogd wordt alle niet-vergunde begroeiing te verwijderen, die in de uiterwaarden in de zogenaamde stroombaan staat. Voor dit plangebied is dit beleid zeer ingrijpend. Er zijn gesprekken gevoerd om te bezien of een bijzondere status voor het Rivierklimaatpark mogelijk is, of dat meer maatwerk mogelijk is, aangezien immers het Rivierklimaatpark beoogt de samenhang tussen groene en blauwe en recreatieve en bedrijfsmatige functies te optimaliseren.

	Hoogwater vrij terrein		Landschappelijk ingerichte voormalige haven		Doorontwikkeling steenfabriek		Hoogwater vrije toegangsweg
	Voormalig tsveld met ruimte voor parkeren		Hoogwater vrij groen terrein		Betonelementen met pad		Toegangsweg op bestaande hoogte met duikers
	Geul		Uitstroom geul onder brug A12		Langsdam ter vervanging van strekdammen		Tuimeldijk met fiets/voetpad en bomen
	Natuurlijk beheerde uiterwaard		Instroom geul		Nieuwe haveninvaart		Pad

Dit gebiedsbeeld verbeeldt een mogelijk eindresultaat van de afspraken die in dit rapport worden voorgesteld

H 2 Uitvoeringsplan

2.1 Inleiding

Dit hoofdstuk introduceert het resultaat van het proces dat de gebiedspartijen doorlopen hebben. Er wordt op gewezen dat dat de tekst leidend is en de afbeeldingen een illustratie van een mogelijke uitkomst zijn.

2.2 Bedrijvige terpen in een wilde omgeving

Het voorstel is om de ruimte voor bedrijvigheid ruimtelijk scherp te onderscheiden van de ruimte voor natuur, water en recreatie. De bedrijvigheid komt op hoge en duidelijk begrensde terpen en in de lage delen is er ruimte voor water, natuur en enig agrarisch gebruik.

Door deze keuze kan de meeste ruimte voor de verschillende ruimteclaims worden gevonden en kunnen de ver uiteenlopende eisen van die functies het beste worden gecombineerd. Al doende ontstaat een bijzondere en passende ruimtelijke identiteit die bij dit gebied hoort. De gebiedspartners krijgen met deze oplossing ieder de meeste ontwikkelingsruimte die mogelijk is omdat ze op hun eigen 'terrein' zich door kunnen ontwikkelen zonder de andere functies in de weg te zitten. Dit concept biedt veel flexibiliteit in de

uitwerking terwijl de richting duidelijk is. Dat is in dit stadium nodig omdat er een richting moeten worden gekozen die pas over een tijd wordt uitgevoerd.

2.3 Functioneel beeld

Er is een sturende hiërarchie in gebruiksfuncties ontstaan tijdens dit proces. De doelstellingen voor waterdoorstroming zijn in dit Uitvoeringsplan richtinggevend. De eerder berekende 7 cm waterstandsverlaging bij toekomstig maatgevend hoogwater wordt in het MIRT proces naar verwachting definitief vastgesteld als een functionele randvoorwaarde, en zal dan als vast gegeven en beginpunt van denken gelden. Daarnaast wordt gekeken naar andere rivierfuncties, zoals o.a. de bevaarbaarheid.

Vervolgens zijn industriële bedrijvigheid (zie paragraaf 3.1) en natuur de bepalende functies in het gebied (zie paragraaf 3.2). Deze functies claimen ontwikkelingsruimte die ten koste kan gaan van de huidige ruimte voor het agrarisch gebruik. Daarnaast moet daarbinnen recreatief medegebruik voor wandelaars mogelijk gemaakt worden (zie paragraaf 3.3). Daar waar het kan, wordt ruimte behouden voor het agrarisch gebruik en kan een (extensieve) vorm van agrarisch beheer ondersteunend zijn voor het natuurbeheer.

De bedrijven liggen het liefst op hoogwaterrijke terreinen, met alle bedrijfsruimte geconcentreerd. Daardoor ontstaat in dit gebied een vraag naar ex-

tra hoogwaterrijke terrein en daarin zit ook het belang van de bedrijven en hun motivatie om mee te doen aan het gebiedsproces. Het gevolg hiervan is dat er een optimalisatievraag is, die draait om de vraag welke ruimte er voor ontwikkeling is binnen de randvoorwaarde van de beoogde verlaging. Dit zal in het vervolgproces een belangrijke uitwerkingsvraag worden.

De bedrijven kunnen niet zomaar uitbreidingsruimte krijgen, vanwege de Beleidslijn Grote Rivieren. De opvatting is dat het huidige, als bedrijfsterrein bestemde en in gebruik zijnde terrein uitgangspunt van de omvang is. Bij Struyk Verwo Infra is afgesproken en bij Putman is afgetast dat in aanvulling hierop het stukje binnendijs terrein dat functioneel deel uitmaakt van het bedrijf toegevoegd kan worden (als dat hydraulisch mogelijk is), onder voorwaarde dat die bestemming daar dan wordt ingeleverd.

In het ongebouwde deel van het plangebied is bestaand gebruik en vraag naar voorzetting van het landbouwkundige gebruik. De wens vanuit de initiatiefnemers om recreatie, water, economie en natuur te combineren leidt tot knelpunten. Vanwege de relatief kleine omvang van het gebied en de sterke ruimtelijke versnippering moet een functiemix gevonden worden die ook gebiedsbreed beheerd kan worden. Dit komt hierna nog aan de orde.

2.4 Het gebiedsbeeld

Uitgaande van het hiervoor genoemde concept is een gebiedsbeeld gemaakt. Dit is geen ontwerp omdat er nog heel veel uitgezocht moet worden. Maar aan de hand van dit gebiedsbeeld is de uitwerking wel te concretiseren zodat zij houvast biedt aan alle partijen.

In het gebiedsbeeld is er ruimte gecreëerd voor één, twee of drie 'eilanden', waartussen het verruimde profiel van het winterbed is getekend, met een hoogwatergeul. Het zal nog moeten blijken of alle drie de huidige hoogwaterrijke terreinen ook als 'terp' ontwikkeld kunnen worden, omdat dit bijvoorbeeld ook consequenties kan hebben voor de ontsluiting tijdens hoog water. Het gebiedsbeeld illustreert een variant met een maximale hoogwaterrijke ruimte. In het vervolgproces zal onderzocht worden in hoeverre dit haalbaar is, rekening houdend met de eerder berekende 7 cm waterstandverlaging en de realisatie van natuur als belangrijke functie.

Om de hydraulische* en landschappelijke impact van de terpen zo veel mogelijk te beperken wordt voorgesteld om zoveel mogelijk aan te sluiten op de bestaande dimensies en scherpe hoeken te vermijden. Waar dat kan krijgen de terpen gestroomlijnde vormen. Zo kijkt het oog makkelijker tussen de terpen door en is het groene beeld sterker. Dit is van belang omdat de terpen zo groot zijn dat ze zonder goede vormgeving en inrichting de horizon kunnen 'sluiten'. En daarmee het zicht op (het zomerbed van

de rivier) ontnemen. Om de balans tussen groen en bedrijfs sfeer goed te krijgen zouden in aanvulling de vergrote terpen beplant worden met bomenrijen op de randen. Tussen de bomen zijn dan de activiteiten wel zichtbaar maar ze hebben wel een 'kader'.

Struyk Verwo Infra B.V. (SVI) exploiteert al meer dan 25 jaar een goed renderende betonfabriek in Westervoort. Deze fabriek is gelegen aan de rivier de IJssel, en was van oorsprong via de rivier bereikbaar. Grondstoffen werden per schip aangevoerd. Door de jaren heen is het ruimtebeslag van de fabriek uitgebreid. Dat heeft er toe geleid dat de fabriek thans verspreid over meerdere percelen is gelegen. Een (groot) deel van deze percelen ligt in de uiterwaarden van de IJssel, en ondervindt periodiek last van hoog water. Dit deel, waarop zich een tasveld en een fabriekshal bevindt, komt dan onder water te staan. De periodieke wateroverlast in de huidige situatie (zie paragraaf 1.3) is voor Struyk Verwo Infra geen aanleiding om de fabriek te sluiten en/of te verplaatsen. Gereed product wordt naar hoger gelegen tasvelden verplaatst, en de productie wordt in hoger gelegen fabriekshallen gerealiseerd. Deze periodieke overlast weegt niet op tegen het rendement van deze fabriek.

Struyk Verwo Infra is desalniettemin bereid om de verschillende mogelijkheden, passend binnen het gebiedsbeeld zoals geschetst in paragraaf 2.2 te onderzoeken. Enerzijds wil zij recht doen aan haar belangen bij het behoud van de fabriek en anderzijds

* Rivierkundige

Uitsnede van het gebiedsbeeld bij Struyk Verwo Infra BV

recht doen aan de waterstaatkundige belangen, die gediend zijn met het Deltaprogramma.

Als voorlopige uitgangspunten zijn binnen voor-
noemd gebiedsbeeld gehanteerd:

- Amovering van de meest noordoostelijke (lange en smalle) fabriekshal;
- Amovering van het meest noordelijke tasveld;
- Demping van de (voormalige) haven;
- Handhaving van de twee recentere fabriekshallen en de mengmachine;
- Concentratie van de bedrijfsactiviteiten rondom de recentere fabriekshallen/mengmachine;
- Compensatie van de geamoveerde fabriekshal en het geamoveerde tasveld rondom de te handhaven fabriekshallen;
- Optimalisering van de bedrijfsvoering;
- Minder ruimtebeslag dan in de huidige situatie;

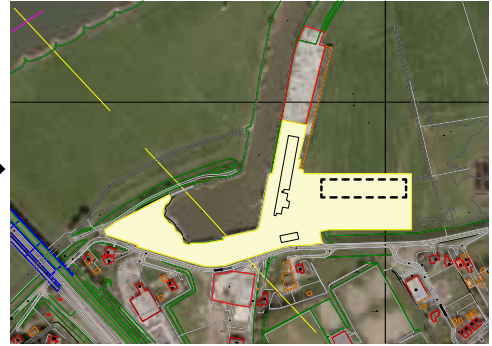
- Samenvoeging van verspreid liggende bedrijfsperven tot één samengevoegd bedrijfsterrein met alle noodzakelijke bestemmingen, geluidcontouren en vergunningen;
- Handhaving van de bestaande gasleiding zonder belemmeringen voor de hiervóór genoemde uitgangspunten;
- Geen landschappelijke inpassing met (loof)bomen, aangezien loofbomen het productieproces en gereed product op het tasveld negatief beïnvloeden (in verband met bladval en takken enzovoorts).

Omdat op dit moment nog niet goed valt te voorstellen of voornoemde uitgangspunten binnen het geschetste gebiedsbeeld tot het beste resultaat (zullen) leiden, is afgesproken dat in het vervolgtraject de te onderzoeken mogelijkheden zullen worden uitgebreid c.q. verruimd tot een volledige amovering van de betonfabriek met vervangende nieuwbouw op een andere locatie.

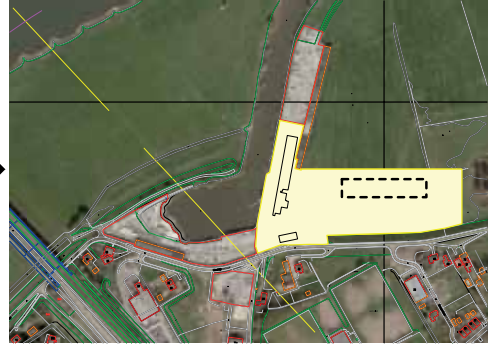
In het vervolgtraject zullen in dit kader de navolgende opties c.q. mogelijkheden worden onderzocht:

1. verlaging van het achterste (noordelijke) deel van het bedrijfsterrein, waarbij de bestaande activiteiten richting de te handhaven fabriekshallen worden gebracht en de terreinen aan de zuidzijde van de dijk daaraan worden toegevoegd. In deze optie moeten de meest noordoostelijke (lange en smalle) fabriekshal en het meest noordelijke tasveld worden geamoveerd.
2. zoals optie 1, maar dan met amovering van het ten westen van de toegangsweg gelegen bedrijfsterrein. Compensatie vindt plaats door toevoeging van terrein in oostelijke richting aan het onder 1 gecreëerde bedrijfsterrein. In optie 2 is het hoogwatervrije bedrijfsterrein maximaal geconcentreerd rondom de te handhaven fabriekshallen. Deze optie is het meest in overeenstemming met de hierboven geformuleerde uitgangspunten, passend binnen het gebiedsbeeld zoals geschetst in paragraaf 2.2.
3. de haven wordt gedempt en opgehoogd, waarna dit gedeelte wordt toegevoegd aan het onder 1 gecreëerde bedrijfsterrein. Deze optie is vergelijkbaar met optie 2. Deze optie vergt echter een grotere ingreep in (de logistiek van) het productieproces, en is daardoor kostbaarder.
4. alle fabriekshallen en tasvelden worden geamoveerd met vervangende nieuwbouw op een andere locatie, waarna het hoogwatervrije terrein wordt afgegraven -voor zover nodig- voor de waterdoelstelling. Het gebruik is daarna uitsluitend extensief (bijvoorbeeld recreatie en natuur).
5. zoals optie 4, maar dan met stedelijke herontwikkeling op het hoogwatervrije terrein (bijvoorbeeld woningbouw).

Model 1

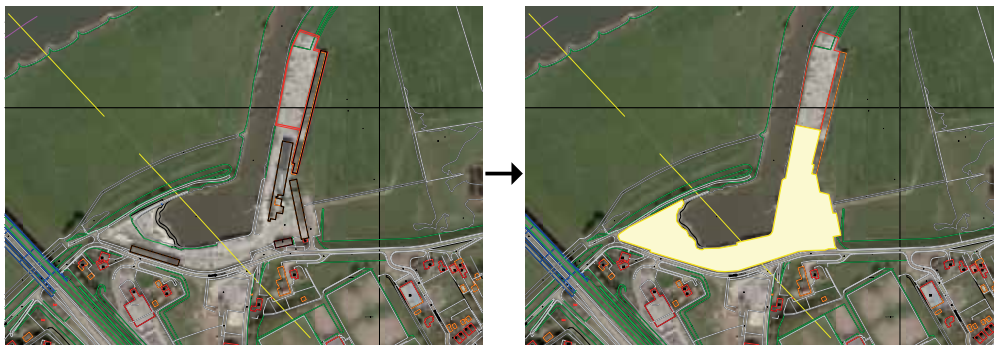
Model 2

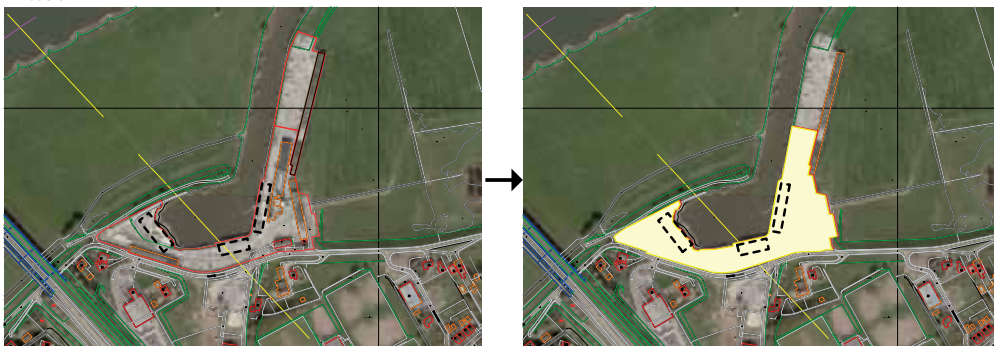
Model 3

Model 4

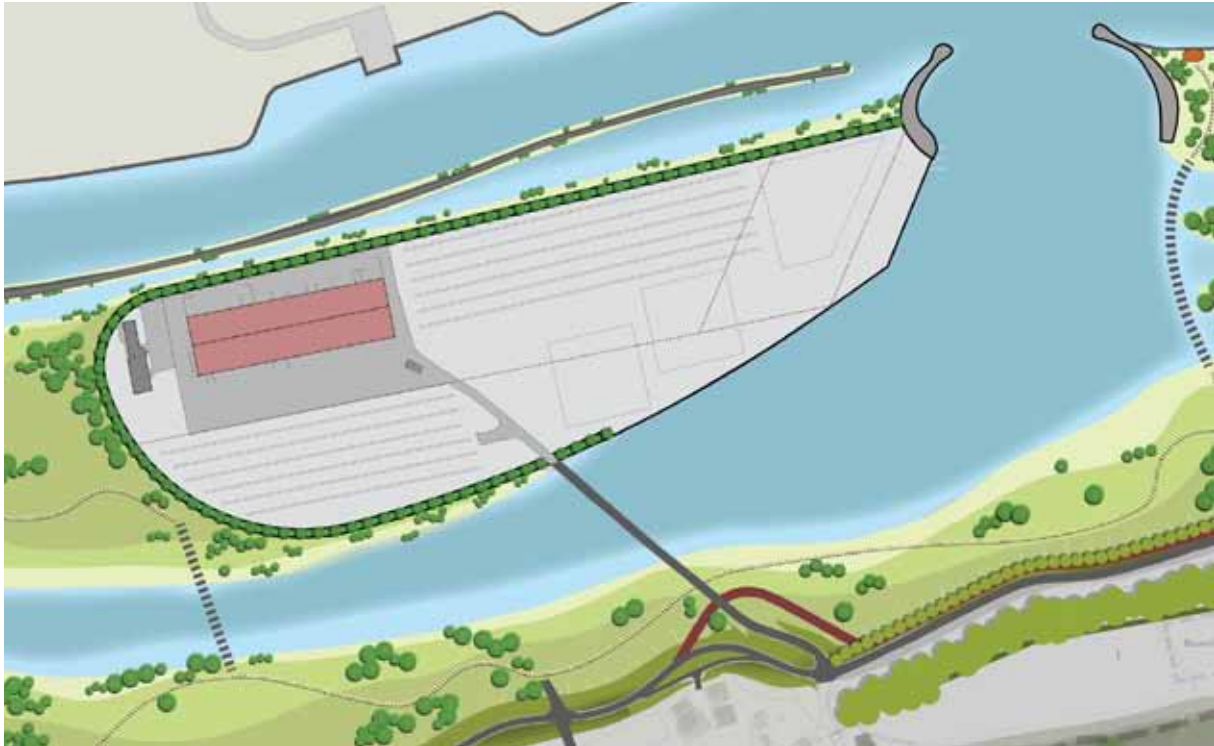
Model 5

De principemodellen voor Struyk Verwo Infra BV

Voor de haalbaarheid van al deze opties zullen hydraulische berekeningen moeten worden gemaakt. Uit eerdere berekeningen is naar voren gekomen dat het meest noordelijke terrein (lange smalle fabriekshal en tasveld) en de haven veel doorstromingsweerstand veroorzaken en gemoveerd zullen moeten worden om de gewenste waterstandverlaging te realiseren. Dat is dan ook als uitgangspunt gekozen voor alle opties. Voor alle hiervoor genoemde opties

zullen doorstromingsberekeningen moeten worden gemaakt. Voor al deze opties geldt bovendien dat omgevingsrechtelijke en financiële aspecten in dit stadium nog niet zijn onderzocht. Ruimtelijke c.q. planologische, milieurechtelijke en financiële overwegingen zouden dus nog van invloed kunnen zijn op de haalbaarheid van deze mogelijkheden. En dus ook op het aantal door te rekenen scenario's.

Uitsnede van het gebiedsbeeld bij Putman Exploitatie BV / Putman Recycling BV

Bij Putman Exploitatiemaatschappij BV / Putman Recycling BV is gezocht naar een maat van de terp die groot genoeg is om alle bedrijfsactiviteiten te bundelen. Daarvoor wordt de terp vergroot als dat mogelijk is. Als het mogelijk is dan worden op de uiteindelijke terp gecombineerd: de bestaande activiteiten die op het hoogwatervrije terrein liggen, de bedrijfsactiviteiten in de uiterwaarden die momenteel op lagere delen plaatsvinden en de binnendijkse bedrijfsactiviteiten die tussen de dijk en de voormalige vuilstort liggen.

Om dit voorstel zo kansrijk mogelijk te maken wordt voorgesteld alle randen van het hoge terrein scherp te begrenzen, ook de randen aan de rivierzijde. Daar worden de kribben, welke in wezen een obstakel zijn, vervangen door een langsdam of soortgelijke constructie. Met dit voorstel wordt de bedrijfsvoering geoptimaliseerd én kan de maximale ruimte voor natuur worden gevonden. Ten slotte zou in de langsdam energieopwekking kunnen plaatsvinden.

In het kader van dit project zijn geen hydraulische berekeningen uitgevoerd. Het is dus niet duidelijk of het voorstel zoals nu op de schets (zie hierboven) getekend is ook werkelijk kan worden uitgevoerd. In het vervolgtraject moet onderzocht worden wat de maximale maat van deze terp kan zijn binnen de eerder berekende 7 centimeter waterstandsverlaging én het behoud van de andere hoogwatervrije locaties zoals in deze praatschets aangegeven. De waterstandverlaging kan in ieder geval alleen worden gehaald als de dwarsdammen in de uiterwaard worden afgegraven. Voor de westelijk dam wordt voorgesteld een kunstobject te maken dat doorstroming combineert met de behoefte van het bedrijf controle op invaart van de waterplas te houden. De toegangsweg wordt hoogwatervrij. In de tekening is de 'toegangsbrug' op de plek van de huidige toegangsweg getekend. In overleg met de eigenaar en de buurt kan hiervan afgeweken worden.

Uitsnede van het gebiedsbeeld bij Emptepol Handelmaatschappij BV

Bij Emptepol is in de afgelopen tijd geleidelijk een beeld van een haalbare toekomstige invulling ontstaan. Die gaat uit van het gebruik van het huidige hoogwaterrijke terrein en de gebouwen in combinatie met het gedeeltelijk gebruik van het tasveld voor parkeren en afgeleide functies. Aan de oostzijde zal een deel van het bestaande hoogwaterrijke terrein worden verwijderd om de uitstroming van water onder maatvoerende omstandigheden mogelijk te maken. Dit deel kan gecompenseerd worden aan de

zuid-westzijde van het terrein. Een deel van het tasveld zal als parkeerplaats gebruikt worden, dit deel kan worden verhoogd. Daarbij is als werkwijze afgesproken dat in eerste instantie een verhoging naar hoogwaterrijke niveau wordt onderzocht, als dat om hydraulische redenen niet kan dan kan het terrein ook lager worden dan dat, met het huidige niveau als minimum. De toegangsweg komt op hetzelfde niveau als het tasvelddeel dat voor parkeren gebruikt wordt.

Zoals aangegeven zijn in het kader van dit project geen hydraulische berekeningen uitgevoerd. Vanwege de flexibele uitgangspunten over het tasveld is de verwachting dat dit voorstel inpasbaar is. Bij een laag tasveld zit het voorstel dat hier wordt gedaan dicht bij de globale hydraulische berekeningen die eerder zijn uitgevoerd. De verwachting is dat er een optimalisatie zal ontstaan tussen de hoogte van het tasveld enerzijds en de omvang van de oostelijke loods, het is denkbaar dat een deel daarvan nodig is voor waterdoorstroming. Voorgesteld wordt om het bestaande persgebouw, na consolidatie als functioneel relict van de steenfabricage te laten staan.

In dit gebiedsbeeld is voor Emptepol uitgegaan van een initiatief voor een 'outdoor fabriek' dat op dit moment onderzocht wordt. Het gebiedsbeeld is besproken met de initiatiefnemers van de outdoor-fabriek, die zich kunnen identificeren met het geschetste toekomstbeeld. De groene landschappelijke setting en eenvoudige afsluitbaarheid van het gebied zijn belangrijke randvoorwaarden.

De Ijsseluiterwaard

Het gebied buiten de fabrieksterreinen wordt in samenhang met een hoogwatergeul ontwikkeld tot riviernatuur, en verbonden met de natuurterreinen bovenstrooms en benedenstrooms van de bruggen. Vooral aan de dijkzijde van de hoogwatergeul zal de ecologische verbindingsfunctie t.b.v. de regionale schaal optimaal moeten zijn. Dit moet in overleg met de eigenaren en gebruikers worden afgestemd, het

natuurbeheer kan mogelijk met inschakeling van de gebruikers plaatsvinden, of er wordt in goed overleg geschoven met percelen, of andere alternatieven gezocht in de omgeving.

Er ontstaat een landschappelijk mozaïek van een oeverwal met een hoogwatergeul die eenzijdig in open verbinding staat met de rivier, hoge en laaggelegen graslanden, hardhout- en zachthoutoibos en geïsoleerde wateren. Er ontstaat ruimte om in het kader van LIFE project habitattypen uit Natura 2000 te ontwikkelen op de terreinen van Natuurmonumenten, daarna stap voor stap mogelijk verder op de andere terreinen. Tegelijkertijd kunnen Kaderrichtlijn Water doelen (2e tranche) worden gerealiseerd over een aanzienlijke oppervlakte in en rond de hoogwatergeul. Bekeken moet worden of de geul bovenstrooms naar de Hondsbroeksche pley kan worden doorgetrokken (t.b.v. rivierkwel) of zelfs verbonden met de rivier (trekvis).

De dijklichamen worden behalve als primaire waterkering en als verkeersroute ook als ecologische corridors beheerd, zowel in de lengterichting als ook naar de binnendijks gelegen voormalige stortplaats. Nader onderzocht kan worden of inpassing van een hoogwater vrije vluchtplaats voor grazers en overige fauna mogelijk is, in aansluiting op de lopende afspraken.

Langs het zomerbed verrijst ter hoogte van Putman een langsdam, waarachter luwe, maar permanent stromende natuurlijke milieus ontstaan, met zandige

oevers, enkele wilgen en klinkhout in het water. Dit kan voor Kaderrichtlijn Water nuttig zijn.

De toegankelijkheid van het gebied voor wandelaars wordt veel groter dan in de huidige situatie. Er komt een toegang bij Struyk Verwo Infra, de precieze loca-

tie hangt af van het uiteindelijke model en met de instemming van het bedrijf. De volgende toegang is ter hoogte van een nog te ontwikkelen binnendijks recreatief 'landgoed' waar ook de toegang tot de heuvel komt en de derde toegang is ter hoogte van de dam ten oosten van de plas van Putman. Op ba-

Beeld over de tuimeldijk met beplante berm in de richting van de A12

sis van deze punten worden wandelroutes gemaakt: een ten zuiden van de geul, en een ten noorden van de geul, ten westen van Putman. Voor fietsers wordt een aanberming aan de dijk gerealiseerd aan de buitendijkse kant t/m de 'brug van Putman'.

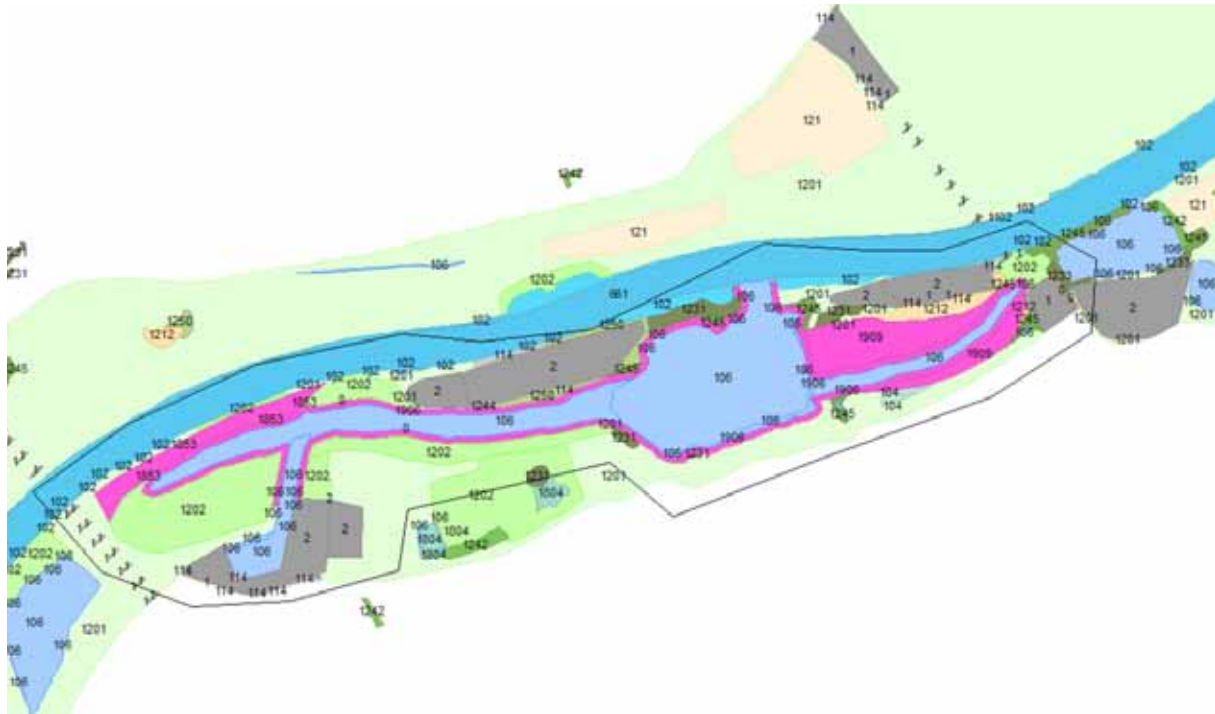
Beeld van de nieuwe toegang Putman Exploitatie BV / Putman Recycling BV, spoorbrug op achtergrond

Beeld over de nieuwe geul naar Spoorbrug

Beeld nabij ingang Struyk Verwo Infra BV in de richting van de A12

Overzichtstekening van de ingrepen in Westervoort volgens het scenario "Gemiddeld"

Leggerkaart

H 3 thematische toelichting

3.1 Waterhuishouding en doorstromingseffecten

Situatie

De IJsseluiterwaard ligt tussen twee verkeersbruggen, met flinke hoogverschillen en met een wisselend landgebruik, variërend van agrarisch (bovenstrooms) tot natuur (benedenstrooms). Het gebied ligt vlakbij het splitsingspunt van Rijn en IJssel in het verlengde van de Hondsbroeksche Pleij. Nieuwe verruimingsmaatregelen zullen de nodige consequenties hebben op de rivierafvoer op de Rijn en de Waal. Het smalle riviertraject wordt druk bevaren, wat bij lage afvoer gehinderd wordt door aanzandingen in de vaargeul.

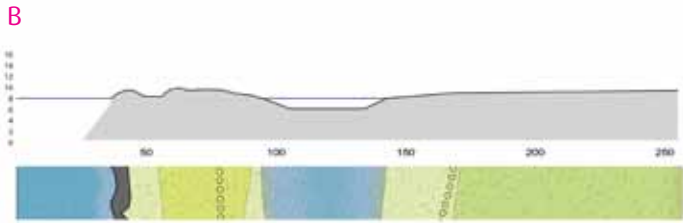
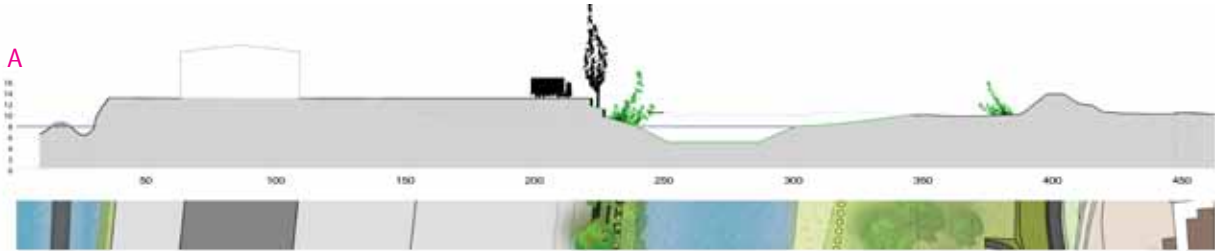
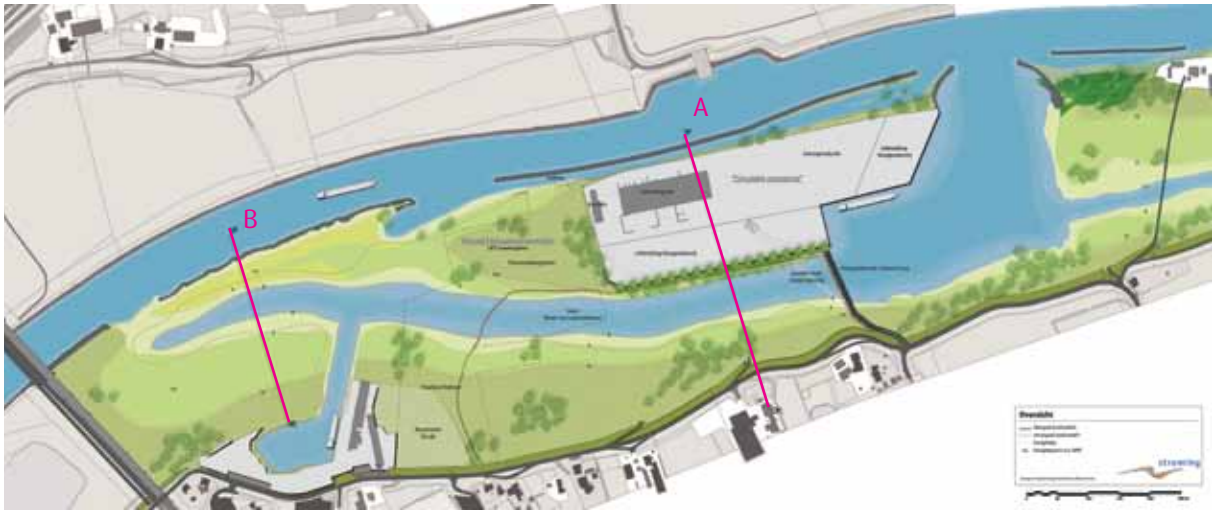
De rivier heeft zich hier als gevolg van bochtafsnijdingen verderop in de jaren zeventig sterk ingegraven en is bij lage en gemiddelde rivierafvoer (circa NAP +7,9 m) nauwelijks zichtbaar vanaf de dijk. De oevers (op circa NAP+9,5 m) zijn nagenoeg geheel met steen bestort, op een aantal plaatsen steken kribben de vaargeul in, op andere plekken liggen strekdammen.

De uiterwaard is in het verleden nagenoeg geheel vergraven als gevolg van klei en zandwinning. Op

een drietal plaatsen in het gebied liggen bedrijfsterreinen, die gedeeltelijk nagenoeg hoogwatervrij (circa NAP +13m) liggen en waarvan er twee met een overstroombare toegangsweg door de uiterwaard verbonden zijn met de dijk. Alle bedrijven hebben op hun eigen wijze toegangen tot de rivier. De uiterwaard ligt ten dele achter een zomerkade die ongeveer bij NAP + 12 meter, (gelijk aan Lobith + 14.50m) overstroomt, dit gebeurt gemiddeld 2 dagen per jaar in de afgelopen 100 jaar. Het terrein bij Putman wordt momenteel heringericht, waarbij de invaaronpening wordt verruimd met behulp van damwanden. De zandwinplas wordt tegen de dijk aan verondiept.

Diagnose

Uit de door Deltares/HKV doorgerkende scenario's in het kader van de voorkeursstrategie van het Deltaprogramma Rivieren in 2013 is gebleken dat het scenario "Gemiddeld" het mogelijk maakt om circa 7 cm rivierverruiming bij maatgevend hoogwater te bereiken. Welke rivierveiligheidsopgave het uiteindelijk zal worden zal in het MIRT onderzoek moeten worden vastgesteld. De verruiming wordt door aanleg van een flinke hoogwatergeul en daarnaast door het stroomlijnen van de aanwezige riviergebonden bedrijfsterreinen bereikt. Daarvoor moet de bebouwing en de terp bij Struyk Verwo Infra ten dele worden verplaatst naar de zone tegen de dijk en bij Emptepol moet ruimte gevonden worden om de extra "stroombanen" (een massa rivierwater die een bepaalde route aflegt) ook weer soepel door te laten. Het bedrijf van Putman Ex-

exploitatie/Putman Recycling moet een hoogwatervrije toegangsweg op palen krijgen.

Naast hoogwaterdoelen dient het Uitvoeringsplan ook de Beleidslijn Grote Rivieren te volgen, hierbij wordt aangegeven of en onder welke voorwaarden het mogelijk is om tot functiewijziging te komen in het winterbed. Het Uitvoeringsplan, en de daarin gelegen initiatieven, is te beschouwen als een artikel 6d ontwikkeling, waarbij tot samenhangende, integrale gebiedsontwikkeling wordt gekomen, met een rivierkundige “plus”.

Voorstel

Uitgangspunt van het Uitvoeringsplan is dat de drie industriële bedrijven in het gebied hun positie behouden. Putman Exploitatie/Putman Recycling heeft daarbij als wens geuit een uitbreiding van het hoogwatervrije terrein te willen verkrijgen en staat open voor de aanpassingen van de weg, de kade en de oever langs het zomerbed. Struyk Verwo Infra daarentegen heeft aangegeven dat naast herinrichting en stroomlijning óp het terrein ook algeheel vertrek c.q. herontwikkeling tot de te beschouwen opties behoort. Emptepol gaat uit van functiewijziging naar o.a. outdoorrecreatie, binnen de bestaande hoogwatervrije bebouwing, wenst enige uitbreiding voor parkeren, en staat onder nader te bepalen voorwaarden niet afwijzend tegenover vergroting van de doorstroming.

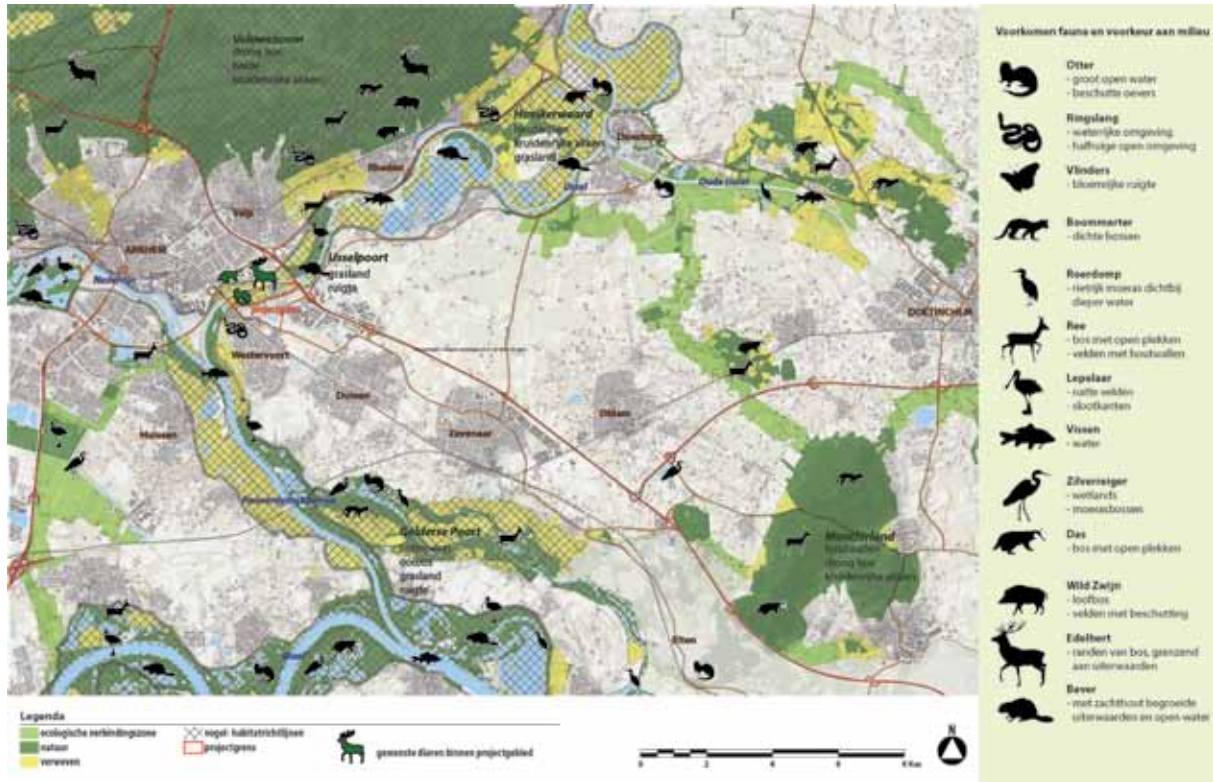
De te creëren riviervruiming wordt gevonden in het waar nodig stroomlijnen van de drie bedrijfsterreinen

en verwijderen van obstakels (zomerkade, oeverwal, toegangsweg), de aanleg van een hoogwatergeul en maaiveldverlagingen van zowel de oeverwal als het overige maaiveld. Ook de begroeiing wordt aangepast aan de doorstroming. Langs de vaargeul kunnen kribben worden vervangen door een langsdam. Er moet in de plannen ruimte worden gereserveerd voor toekomstige maatregelen om de dijk op sterkte te houden.

3.2 Ecologische visie en effecten

Situatie

In de huidige situatie is het gebied over het algemeen onsamenhangend wat betreft natuur, het gebied is een ecologische flessenhals. De rivieroeveren zijn nagenoeg geheel verhard. Het gebied is sterk vergraven, versnipperd en in agrarisch gebruik voor beweiding en hooiwinning. In de directe omgeving van het bedrijf Struyk Verwo Infra bevatten de oevers van de haventoeegang en hoge kadegedeelten veel natuurwaarden. Het middendeel bevat een hoge oeverwal, laaggelegen grasland met enkele bossages, en een diepe zandwinplas met aan de dijkzijde zachte oevers en ooibos. Het terrein Emptepol bevat door het extensieve landgebruik een flink areaal ooibos, ruigte en ondiepe kleiputten en een restgeul met een relatief veel riviergebonden natuurwaarden. De dijk wordt als waterkering beheerd. Binnendijks grenst het gebied aan de voormalige stortplaats, die voornamelijk recreatief gebruikt zal gaan worden, maar

Kaartbeeld van de ecologische relaties op landschapsniveau (Stroming 29 oktober 2014)

ook natuurwaarden bevat, evenals de aangrenzende voormalige kleiputten.

Een groot deel van het gebied behoort tot groene ontwikkelzone in het Gelders Natuur Network en is Natura 2000 gebied, met uitzondering van de bedrijventerreinen van Struyk Verwo Infra, Putman Exploitatie/Putman Recycling en een groot deel van Emp-tepol. Kleine delen zijn bestemd als natuurgebied.

Het Gelders Natuur Network dient gerealiseerd te zijn in 2025.

Diagnose

De ecologische waarde van het gebied is in sommige delen beperkt. Landschapsvormende processen zijn niet actief, het landgebruik varieert van agrarische en recreatieve beweiding (intensief en extensief) tot helemaal niets doen. Groepen ganzen foerageren met

name in de buurt van het water. Er zijn weinig tot geen ecologische verbindingen met de omgeving. Er vindt nauwelijks sedimenttransport plaats op de oever en er is in en langs het zomerbed weinig leefruimte voor vissen en macrofauna (zie o.a. Kaderrichtlijn Water). De overstromingsdynamiek wordt gedeeltelijk beïnvloed door een zomerkade en een hoge oeverwal, bij de zandwinplas is een open verbinding met de rivier en de haventoeegang bevat plekken met ijsvogels. Wel komt er interessante hoeveelheid oobos voor en zijn op kleine schaal water- en (kwel-)moerasmilieus aanwezig.

Het belang van de IJsseluiterwaard is groot, omdat het samen met de rivier dé enige schakel is in een regionale ecologische verbinding en migratieroute voor grote en kleine zoogdieren van de Veluwe naar de Gelderse Poort en verder. De potenties zijn evenzeer groot. Niet alleen dieren-, maar zelfs plantengemeenschappen geven hun genetische eigenschappen door via het gebied (via het rivierwater en via de fauna). Dit is van belang vanwege de snelle klimaatverandering, waardoor soorten in noordwaartse richting opschuiven*. Het sterke verhang op de rivier kan benut worden voor grondwaterstromingen in de uiterwaard (rivierkwel). Een mozaïek van bos, struiken, grasland en moeras kan de ecologische verbindingen met de omgeving tot stand brengen, dit zal vooral aan de landzijde van de getekende hoogwatergeul zijn.

* <http://www.klimaatbuffers.nl/nieuws-1/rapporten>

Uitsnede en locatie van het LIFE perceel

*Referentiebeeld kudde roodbont vee
Ijsseluiterwaarden bij Deventer*

Referentiebeeld Meinerswijk

Het beheerbeeld

De vele functies die tegelijkertijd in het gebied een plek moeten krijgen, vergen een krachtig landschappelijk beheer van de ruimte tussen de industriële terpen. Wil de toekomstige wandelaar niet veroordeeld worden om tussen een vele afrasteringen door zijn weg te zoeken naar de rivier, dan dient het beheerbeeld uitnodigend en gastvrij te zijn, rust uit te stralen. Dit kan door uiteindelijk zoveel mogelijk tot een eenheid van beheer te komen, met bijvoorbeeld één grazende kudde, die de aanwezigheid van recreanten accepteert. Ongeacht wie dit op zich neemt, een agrariër of een specialistisch graasbedrijf. Het landschappelijke mozaïek toont zich ontspannen, met een afwisseling van goed doorstroombaar grasland, bloemrijke oever-

wallen, groepen bomen en struiken, overgangen naar water, die ook meteen duidelijk maken dat de rivier verruiming ook daadwerkelijk is bereikt.

3.3 Recreatief functioneren

De uiterwaard is momenteel nagenoeg ontoegankelijk. De enige relatie die hier momenteel met de IJssel bestaat is de beleving vanaf de dijk.

De wens van de gemeente Westervoort en de natuurorganisaties is om naar de rivier te kunnen, de uiterwaard in. Koppeling van recreatieve routes met de Hondsbroeksche Pleij en met de heuvel van Westervoort ligt voor de hand. De kruising van de toegangsweg naar Putman met de dijk zou voor recreatief verkeer gescheiden moeten worden. Het recreatief

Referentiebeeld landschap en gebruik

gebruik mag de ecologische corridorfunctie niet in de weg zitten.

De uiterwaard wordt toegankelijk om te wandelen en of te fietsen, met een landschappelijk goed ingepaste route en een brug over de nevengeul. Een struinroute maakt het mogelijk om door het gebied bij de rivier te komen. De aan de rivier gelegen bestaande instroomopening van de haven van Struyk Verwo Infra wordt heringericht tot een aantrekkelijk, zandig rivierstrand. Bij Putman wordt een fietsroute gescheiden van het vrachtverkeer.

De bedrijfsterreinen moeten goed worden afgeschermd, deze blijven ontoegankelijk voor het publiek. Voor het terrein Emptepol wordt de toe-

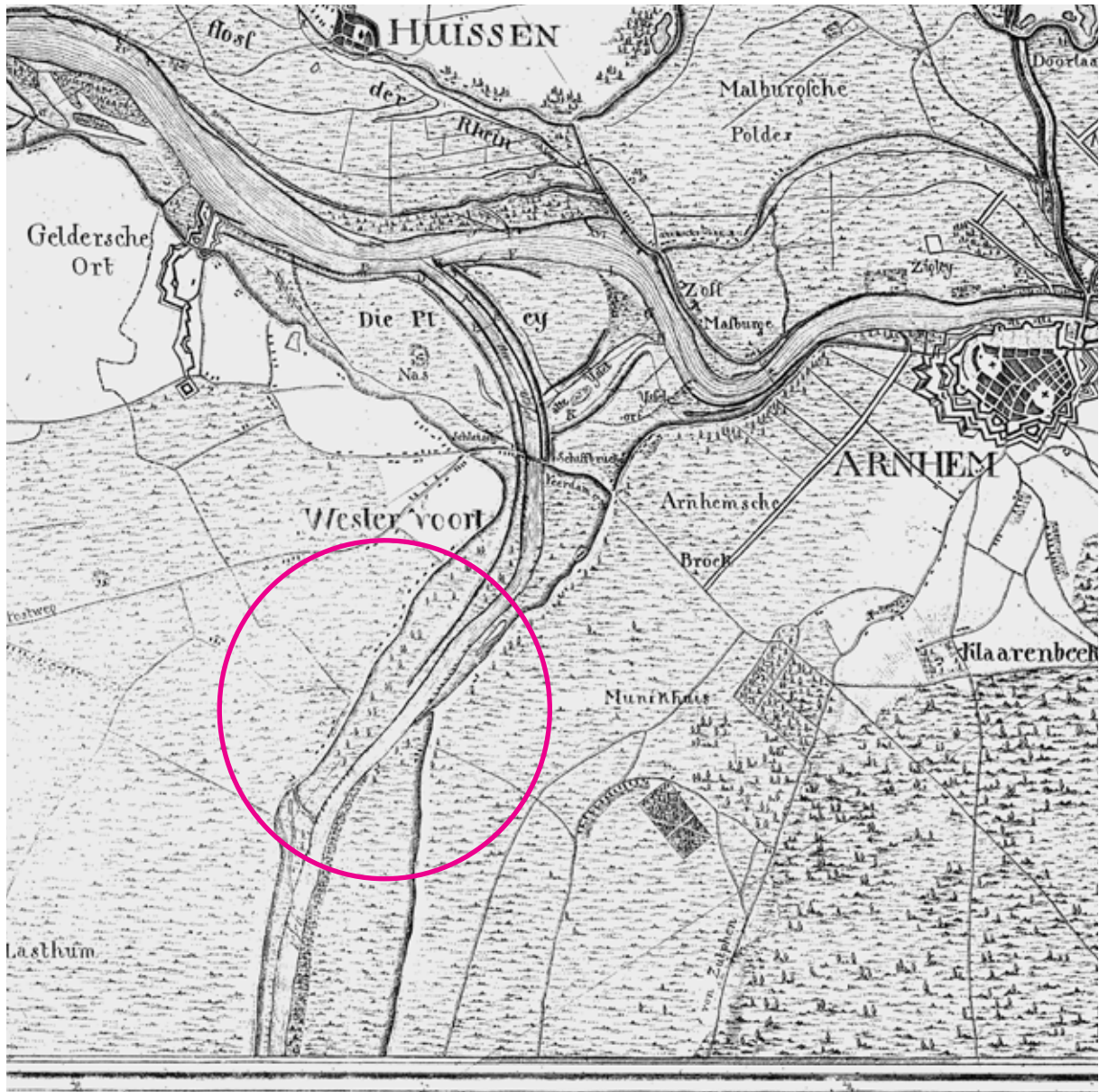
gankelijkheid geregeld in de exploitatie van de out-doorfabriek. Een verbijzondering is de aanleg van een recreatieve stapsteenroute over het tracé van de voormalige smalspoorlijn en zomerkade. De recreatieve routing in de uiterwaard wordt zo mogelijk verbonden met de heuvel van Westervoort.

3.4 Het landschapsbeeld

Het gebied oogt gefragmenteerd, de rivier ligt vanaf de dijk bekeken verzonken achter fabrieksterreinen en een hoge oever. Aan de overzijde van de rivier liggen ook bedrijventerreinen. Doordat de rivier moeilijk te zien is en de onderdelen van de stad zo prominent zijn, is de sfeer van het gebied op dit moment vooral een “groen gebied in de stad”.

Wanneer het rijksprogramma Stroomlijn ongewijzigd wordt uitgevoerd zal er veel opgaande begroeiing gaan verdwijnen. In principe staat alle bestaande wilgenbegroeiing ter discussie. Het effect van Stroomlijn op het landschapsbeeld zal zeer sterk zijn, juist omdat de gebouwen in het gebied en aan de rand zo duidelijk aanwezig zijn. Deze zullen zo nog meer beeldbepalend worden, het gevoel van een uiterwaard raakt daarmee op de achtergrond. Zonder ingrijpend landschapsvoorstel krijgt dit gebied nooit de gewenste sfeer van een mix van natuur en stad. Wel zal de nieuw te graven geul, sterker dan de rivier, verwijzen naar de riviersfeer.

De geul en de randen van de terpen zijn de meest kansrijke locaties voor oobosbegroeiing. Bestaande

zou zo veel mogelijk ingepast moeten worden in het ontwerp, waarbij vermeden moet worden dat er obstakels voor de doorstroming ontstaan.

Voorstel

Het gecombineerde voorstel van afgeronde terpen, beplante randen van die terpen en ruimte voor opslag van begroeiing langs de geul is een goede en praktische basis voor een landschap met de gewenste sfeer van gecultiveerde eilanden in een wildernisomgeving.

3.5 Cultuurhistorie

Huidige situatie

Het landschap toont de sporen van eeuwenoude en recente ingrepen op het vlak van rivierkunde, agrarisch gebruik, delfstoffenwinning, verkeer en industrie. Zie daarvoor het Masterplan Westervoort-Noord. De uiterwaarden bij Westervoort, en het aanliggende binnendijkse gebied zijn in de afgelopen eeuw uitzonderlijk sterk vergraven. De aanleg van de spoorbrug heeft een proces van steenbakkerij op gang gebracht dat vele sporen heeft nagelaten. De aansluiting van het spoor geschiedde via de locatie Struyk Verwo Infra naar de locatie Putman. En het kleispoorlijntje dat vanaf Emtepol via de bestaande dam naar het bin-

nendijkse gebied verliep heeft tevens voor veel en indringende dwarsverbanden op de dijk gezorgd.

Diagnose

De aanleg van de geul brengt een lengte-verband in een gebied dat in de afgelopen eeuw vooral sterke dwarsverbanden heeft gekregen. Het doorgraven van de havenpoot van Struyk Verwo Infra, de oude spoorlijn daar, de toegangsweg naar Putman en verlaging van de dam zullen de dwarsrelaties en het verband met het verleden minder sterk maken. In de verdere uitwerking moet ingegaan worden op de zichtbaarheid van het erfgoed en de afstemming met nieuwe functies.

Voorstel

Bij het terrein van Struyk Verwo Infra wordt voorgesteld om de bestaande kade te handhaven. Het weghalen van het bedrijfsterrein langs de dijk maakt het mogelijk daar enkele oude lijnen zichtbaarder te maken zoals de aanhaking met het oude spoorlijntje.

Het verlagen van de dam van Putman wordt gemotiveerd met het voorstel om hier met betonelementen 'bielzen' voor een soort supersized spoorlijntje te maken, waarmee tevens wordt voorkomen dat bootjes de zandplas op kunnen.

H 4 Realisatie

4.1 Inhoudelijke aspecten

De voorstellen in dit Uitvoeringsplan schetsen de globale contouren van een eindbeeld. Dat eindbeeld moet nog wel ontworpen worden.

Als eerste zal voor de uitwerking van dit project een hydraulische analyse moeten plaatsvinden, zodat duidelijk wordt welke ontwerpruimte er ontstaat, vooral aan de hand van de nog nader vast te stellen rivierkundige opgave bij 17.000 en/of 18.000 m³/s. Geadviseerd wordt om dit project in het vervolgrproject te gebruiken als pilot voor bijvoorbeeld ontwerpen met 3Di*.

De hoofdvariabelen die in het ontwerpproces zullen spelen en op elkaar inwerken zijn de rivierverruiming, omvang van de hoogwatervrij terreinen en het realiseren van een mozaïek voor natuur. Landbouw en recreatie kunnen ingepast worden in het resultaat. Verwacht wordt dat ook de toetsing van de waterkeringen, die voor 2017 moet zijn uitgevoerd, hier nog invloed op uitoefent. Vanuit waterschapszijde is aangegeven hier eerder dan 2017 in verkennende zin naar te willen kijken.

* Een interactief programma waarin de effecten van ruimtelijke maatregelen in het winterbed direct zichtbaar gemaakt kunnen worden

4.2 Procesaspecten

De beoogde samenwerking

De betrokken partijen realiseren zich dat de eigen doelen het beste gerealiseerd kunnen worden door samen te werken. De drie bedrijven hechten aan autonomie op hun eigen grondstuk maar in de verkennende gesprekken blijkt er wel schuifruimte te zijn.

De bedrijven benaderen de kansen sterk vanuit de eigen grondpositie, de verwoording van het algemene belang laat men graag over aan de gemeente en maatschappelijke partners. Daarnaast accepteert men dat Natuurmonumenten/Staatsbosbeheer een gebiedsbelang inbrengen en men is bereid te onderzoeken hoe dat doel kan worden samengebracht met de eigen doelen. Ook de overige grondeigenaren en gebruikers zijn aangehaakt vanwege hun grondpositie en economische belangen.

In verband met de procedurele kenmerken van dit project zal het zo goed als zeker wel nodig zijn om het als een gezamenlijk project te presenteren. De bedrijven hebben veel invloed gehad op de contouren in dit Uitvoeringsplan. Het beeld van de auteurs is dat de bedrijven zich realiseren dat die contouren de onderzoeksrichting in het volgende ontwerpproces sturen, maar de uitkomst van dat proces ongewis is. Om deze reden is het cruciaal dat de eigenaren het komende proces van dichtbij kunnen volgen en kunnen beïnvloeden waar redelijk. Dit vraagt om enkele maatwerkbeslissingen, zoals een open iteratief

planproces met gebiedspartners aan tafel en een heldere tijdplanning, zodat investeringsbeslissingen niet worden gehinderd.

Het MIRT-proces dat inmiddels in gang is gezet moet zo worden ingericht dat de hoofdrolspelers daadwerkelijk mee kunnen doen. Wij stellen voor om alleen de wettelijke randvoorwaarden van dat proces als

'vast' te beschouwen en verder niet te veel vanuit vaste procesmodellen te werken. Voor de gebiedspartijen zijn parallelle beleidssporen niet altijd goed te begrijpen. Het bestemmingsplanproces en het project Stroomlijn bijvoorbeeld veroorzaken onrust en wantrouwen. Daarom moet de gebiedsgerichte coördinatiestructuur worden voortgezet, zoals het Rivierklimaatpark momenteel functioneert.

Mei 2015